

سه رو كايه تي نه نجومه ني وه زيران

ژماره : ٢٤٠ له ٢٥ / ٢ / ٢٠١٣

پشت بهست به حوكمي بر گه (٣) ي مادده ي (٨) له ياساي ژماره (٣) ي ياساي نه نجومه ني وه زيراني
 هه ريمي كوردستان سالي ١٩٩٢ ي هه موار كراو ، نه نجومه ني وه زيران له كو بونه وه ي ژماره (٢)
 له ٢٠١٣ / ٢ / ١ بريا ماندا به ده رچواندني (په يره وي ماله كاني به سال اچوان)
 بهم شيوه ي خواره وه :

په يره وي ژماره (٢) سالي ٢٠١٣
 په يره وي ماله كاني به سال اچوان

مادده ي (١) :

مه بهست له م دهسته واژانه ي خواره وه مانا كانيه تي كه له به رامبهريان هاتوه بو جي به جي كردني نه م
 په يره وه :

يه كه م : هه ريم : هه ريمي كوردستان - عيراق .

دووه م : وه زارته : وه زارته ي كار و كاروباري كو مه لايه تي هه ريم .

سييه م : وه زير : وه زيري كار و كاروباري كو مه لايه تي هه ريم .

چواره م : به رپوه به رايه تي گشتي : به رپوه به رايه تي گشتي چاوديري و گه شه پيداني كو مه لايه تي له
 پاريز گاكاني هه ريم .

پينجه م : به سال اچوو : هه ركه سيك ته مه ني له ٦٠ سال كه متر نه بيت بو پياو وه له ٥٥ سال كه متر
 نه بيت بو ثافره ت وه پيويستي به چاوديري كو مه لايه تي هه بيت .

شه شه م : به سال اچووي په كه وته : هه ر به سال اچويك كه ناتواني به ده م خواستي ناساييانه ي ژياني
 خوي بچيت هه روه ها بو به جي گه ياندي پيداويستيه كاني و چاوديري كردني پيويستي
 به كه سيكه هه ميشه له گه لي بيت .

حه وه ته م : مالي به سال اچوان : نه شوينه ي كه بو حه وان وه ي به سال اچوان دا بين كراوه .

مادده ي (٢) :

ئامانجه كان

يه كه م : پيشكه شكردني چاوديري كو مه لايه تي و ته ندروستي و ده رووني و روشنيري وكات بو يردن بو
 به سال اچوان

دووهم : کارکردن له پێناو دابینکردنی په یوه ندى بهردهوام بو بهسالآچوان له گهڵ کهس و کار و هاوڕێییانی و دوورنه خستنه وهیان له کۆمهڵ .

سێیهم : بهشدارکردنی بهسالآچوان بو ئهوهی بى هیوایی و هیچ مملانییه کی دهرونیان بو دروست نهییت و کاربکریت بو پاراستنی کهسایهتی و شوینیان له ناو کۆمهڵگا وهک تاکیکی سهربهخۆ ماددهی (٣) :

ئامرازهکانی بهدییهینیانی ئاما نجهکان :

یه کهم : دابینکردنی شوینی نیشته جیی شیوا و خۆراکی تهندروست و جل و بهرگی گونجاو .
دووهم : رهخساندنی کهشیکى دهروونی و کۆمهلایهتی دروست .
سێیهم : دابینکردنی چاودیری تهندروستی گونجاو و بایه خدان بهپاک و خاوینیان و پیشکهشکردنی ئامرازهکانی یارمهتیده ر پێیان .
چوارهم : دابینکردنی پیداویستیهکانی هسانهوه و کات بویردن و تهنجامدانی گهشت و سهردانی مۆزه خانه و پارکهکان و ئاههنگیژان به مه بهستی گهشه سهندنی په یوه ندى توند و باش له نیوان سوودمندان له ماله که .

پینجهم : کردنه وهی کتیبخانه و شوینی گونجاو بو ئهوهی بهسالآچوان کاتهکانی رۆژانهی خویان تیایدا به سه بهرن .

شه شه م : دابینکردنی که رهسته و پیداویستی گونجاو بو ئه و کارانهی ده گونجییت له گهڵ ته مه ن و بارى تهندروستیان .

ماددهی (٤) :

وهزارهت ئه م کارانه له نه ستۆ ده گریت :

یه کهم : کردنه وه و بهرپوه بردنی مالهکانی بهسالآچوان و سهنته رهکانی رۆژانه له پارێزگاکانی ههریم .
دووهم : پیدانی مۆلهت بو کردنه وهی مال بو کهرتی تایبهت .
سێیهم : پیدانی مۆلهت بو کردنه وهی مالی خیرخوازی .
چوارهم : سه ره رشتی چاودیری کردنی هه موو مالهکان که له بهندی (یه کهم ، دووهم ، سێیهم) باس کراوه له م ماددهیه .

پینجهم : وه رگرتنی رسومات به بری (٢٥٠٠٠٠) دوو سه دوپه نجا هه زار دینار بو پیدانی مۆلهتی کردنه وهی مالی بهسالآچوانی تایبهت .

ماددهی (۵) :

یہ کہم : مہرجہ کانی وەرگرتن له مائی به سالآچووان .

أ- عیراقی و دانیشتوی هەریم بیئت .

ب- شوینی حهوانهوی نه بیئت .

ج- ته مهنی له (۶۰) سال کهمتر نه بیئت بو پیاو و (۵۵) سال کهمتر نه بیئت بو ئافرهت .

د- نه خووشی گواستراوهی نه بیئت و پیویستی به چاودیتری پزیشکی و چاره سهری بهردهوام نه بیئت .

دووهم : سهره رای ئه و مہرجانهی سهره وه ئه و کسانه ی ناتوانن خویمان خزمهت بکن له مائی

به سالآچووانی په ککهوته وهرده گیرین .

ماددهی (۶) : وه زیر بو ی ههیه :

یہ کہم : به ره چاو گرتنی پیویستی چاودیتری کومه لایهتی بو ئه و کسانه ی کهوا مؤلتهتی مانه وهی

هه میشه بیان ههیه له ههریم هه لایر بکرتین له خالی (أ) برگه ی یہ کهمی ماددهی (۵) .

دووهم : به ره چاو گرتنی باری (جهستهیی و کومه لایهتی) بو ئه وهی هه لایر بکرتین له خالی (ب) ی

برگه ی یہ کهمی ماددهی (۵) .

ماددهی (۷) :

یہ کہم : له لایهن بهرپوه به رایهتی گشتی لیژنه یه ک پیکده هینریت له بهرپوه بهری مائی به سالآچووان و

تویژهریکی کومه لایهتی یان دهرونی و فرمان بهریکی پزیشکی بو وەرگرتن و دابرا ندنی سوودمندان

دووهم : پیویسته برپاره کانی لیژنه ی سهره وه له لایهن بهرپوه به رایهتی گشتی په سهند بکرتین .

ماددهی (۸) :

ئه گهر به سالآچوو تووشی نه خووشی عه قلی یان نه خووشی گواستراوه بوو وه پیویستی به چاودیتری و

چاره سهری بهردهوام بوو ده گوازیته وه بو نه خووشخانه ی تایبتهت له سهر راسپارده ی پزیشکی مائی

به سالآچووان وه ناگهریته وه ماله که تا کو چاره سهر نه کرتین .

ماددهی (۹) : دابرا نی به سالآچوو له مائی به سالآچووان :

یہ کہم : ئه گهر هاتوو له سهر ویستی خو ی (به نووسین) بوو یان له سهر داوای کهس و کاری دوای

وهرگرتنی ره زامهندی به سالآچوو و له سهر راسپارده ی تویژهری کومه لایهتی و ره زامهندی

لیژنه ی وەرگرتن و دابرا ن .

دووهم : ئەگەر بۆ ماوەی ۳۰ رۆژ داڕا له ماڵ بەبێ پاساوی گونجاو .

سێهەم : ئەگەر سوودمەند له ماڵ کێشه و گرتنی دروست کرد یه کهم جار ناگادار دەکریتەوه وه ئەگەر بۆ جاری دووهم بەردەوام بوو بۆ ماوەی دوو هەفته بێ بەش دەکریت له سوودمەندیەتی وه ئەگەر هەر بەردەوام بوو له سەر راسپاردەیی توێژەری کۆمەڵایەتی و رەزامەندی لیژنەیی وەرگرتن و داڕان مافی سوودمەندی نامینی (وه به هەر حال ناییت بەسالآچوو دەربکریت له مائی بەسالآچوان ئەگەر که سوکاری نهییت بەلکو ریککاری سووک بەرامبەری وەرگیریت له کاتی دروست کردنی گیروگرفت له ناو ماله که)

ماددهی (۱۰) :

یه کهم : مائی بەسالآچوان هه موو پیداو یستیه کانی سوودمەندان بەخۆراییی دابین دەکات له شوینی نیشتهجی بوون وجل و بەرگ و خۆراک و خەرجی گیرفان و هەر پیداو یستیه کی تر له کاتی مانه وهی له ماله که .

دووهم : وەرگرتنی بەسالآچووی خاوهن داها تیکی جیگیر به کرێه کی مانگانه که پره کهی (۳۰۰۰۰۰) سی سەد هەزار دینار دەبییت بە مەرجیک بری پارهی ماوه له داها ته کهی که متر نهییت له پره پارهی یارمهتی تۆری پاراستنی کۆمەڵایەتی و مافی وەرگرتنی خەرجی گیرفانی ناییت که له بەندی (یه ک) ی ئەم ماددهیه هاتوو .

سێهەم : ئەو سوودمەندی یارمهتی تۆری پاراستنی کۆمەڵایەتی وەرده گرت یارمه تیه کهی دەپر دیت و هه موو پیداو یستیه کانی له برگی (یه ک) که له سه ره وه هاتوو بۆی دابین ده کریت .

ماددهی (۱۱) : مائی بەسالآچوان پیکدیت له :

یه کهم :

أ. بەرپۆه بەری مائی بەسالآچوان: -بەرپرسه له هه موو چالاکیه جوړاو جوړه کانی ناو ماله که و دهره وهی وه ناماده کردنی پلانی سه ره تایی بۆ مائی به سالآچووان و دانانی به رنامه ی کار به هه موو ورده کاریه کانیه وه وه پیشنیار کردنی بودجه ی سالانه و ریکخستنی رهوتی کارو چالاکیه کان دابه شکردنی ئه رکه کان له نیوان ستافی ماله که و چاودیری جیبه جی کردنی کار و ئه رکه کان و پیشکه شکردنی راپۆرتی سالانه له سه ر چالاکیه کانی ماله که و ئاسته نگه کانی کار و پیشنیاره کان بۆ چاره سه رکردن و کهم کردنه وهی و ناردنی بۆ بهرپۆه به رایه تی گشتی له گه ن ژماره یه ک فه رمانبه ر و کارگوزار به پیی میلاکی ماله که .

ب. دوو یاریده دەر هاوکاری بهرپۆه بهری مائی به سالآچوان ده کهن یه کیکیان به یانیان ئه وهی تر ئیواران.
ج. ده بیئت بهرپۆه بهری مائی به سالآچوان و ههردوو یاریده دەر هه لگری بروانامه ی زانکوی سهره تایی به لایه نی کهم تاییهت له بواری کۆمه لایه تی یان دهرونی بیئت و باشتره له بواری چاودیری کۆمه لایه تی کاریان کرد بیئت .

دووهم: نوسینگه ی تووژینه وهی کۆمه لایه تی دابنریت که ئه م کارانه ی خواره وه ده گریته وه ئه ستۆ که کارو ئه رکه کانی له چوار چپۆه ی رینمایی وه زارعت ریکده خرین :

أ- پيشوازی کردنی سوودمەندان و تووژینه وه له باری کۆمه لایه تیان به مه بهستی پۆلین کردنیان .
ب- پیشکه شکردنی ئه و چاودیری کۆمه لایه تیانه ی سوودمەند پتوستیه تی له مال و به دوا داچون بۆ دابین کردنی ئه م پیداو یستیان ه .

ج- دهسته بهرکردنی په یوه ندی له نیوان سوودمەند و خیزانه که ی .

د- ریکخستنی راپۆرتی وه رزی و سالانه له سهر په وشی سوودمەندان .

ه- پیشکه ش کردنی چاودیری پاشینه بۆ سوودمەندان له کاتی ده رچونیان بۆ ماوه ی پتویست له ریکه وتی کۆتایی هاتنی په یوه ندی به مائی به سالآچوان .

سییه م: پزیشک و یاریده دهری پزیشک بۆ چاره سه رکردن و پشکنینی رۆژانه ی سوودمەندان .

چواره م: هۆبه ی کارگیری پیک دیت له فه رمانبه رانی کارگیری (خۆیه تی ، کۆگا ، پرسگه) .

پینجه م: هۆبه ی خزمه تگوزار : پیک دیت له (خزمه تگوزار ، پاسه وان ، چیشتلینهر ، چاودیر ، بهرگدروو ، شوفیر ، سه رتاش ، دایه ن) .

شه شه م: کهسی خۆبه خش : به پیی پتویست بۆ راپه راندنی ئیش و کاره کانی خزمه ت گوزاری ماله که به ره زامه ندی خۆی و له سه ر راسپارده ی تووژهری کۆمه لایه تی و ره زامه ندی بهرپۆه بهری گشتی .

مادده ی (۱۲) :

مائی به سالآچوان هه لده ستییت به م ئه رکه نه ی خواره وه :-

یه که م: دابینکردنی خۆراک و جل و بهرگ و کهل و په ل و پیداو یستی تر بۆ سوودمەندان .

دووهم: له سه ر راسپارده ی پزیشکی پسپۆر خۆراکی تاییهت بۆ سوودمەند دابین ده کریت .

سییه م: دابینکردنی کهل و په لی هاتوو له (۲، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳، ۲۶، ۱) له خشته ی ژماره (۲) ی هاوپیچ

به م په یره وه پابه ند بوون به ژماره ی دیاری کراو له وانه ی ده نالیئن به ده ست خه له فاوی و

بیرچونه وه و کرداری نه ویست ئه مه ش له سه ر راسپارده ی لیژنه ی وه رگرتن له مال .

چوارہم: ٹہو کھل وپہلہی بہ پیتی خشتہی ژمارہ (۲) کہ ہاوپینچہ لہ گہل ٹہم پہیرہوہ بہ مولکی سوودمہند ہہ ژماردہ کریت .

پینجہم: ٹیشکگرہ کان مافی ٹہو خوراکانہ یان ہہیہ کہ بؤ سوودمہند بریاری لہ سہر دراوہ بہ پیتی خشتہی ژمارہ (۱) ی ہاوپینچ لہ گہل ٹہم پہیرہوہ .

شہ شہم: دابینکردنی پیداوہستہیہ کانہی سوودمہندانہی مالہ کانہی بہ سالآچوانہی تاییہت و خیرخوازی لہ خوراک و جل و بہرگ و پیداوہستہیہ کانہی تر بہ لایہنی کہم ہاوشیوہی مالہ کانہی حکومی بیت .

ماددہی (۱۳) :

خہرجی گیرفانی رۆژانہی بہ بری (۳۰۰۰) سی ہہزار دینار بؤ ہہر سوومہندیک کہ وہرگیراوہ بہ خورایی لہ مائی حکومی دابین دہ کریت .

ماددہی (۱۴) :

وہزارہت و لایہنہ پہیوہندیدارہ کان ہہلدہستن بہ پیشکہش کردنی پشتگیری و ٹاسانکاری بہ پیتی توانا بؤ مالہ کانہی بہ سالآچوان کہ خیرخوازی یان وتاییہتن .

ماددہی (۱۵) :

یہ کہم : دابین کردنی دہر مالہیہ کی گونجاو بؤ فہرمانبہران و کارمہندان کہ لہ مالہ کانہی بہ سالآچوان کار دہ کہن بہ پیتی جوڑی کارہ کانیان بہ ہہماہنگی و ہزارہت لہ گہل و ہزارہتی دارایی و ٹابووری .

دووہم : کاتہ کانہی دہوام کردن لہ مالہ کانہی بہ سالآچوان لہ لایہن و ہزارہتہوہ ریکدہ خریت .

ماددہی (۱۶) :

یہ کہم: لیسہندنہوہی مؤلہت لہ لایہن و ہزیر یان ٹہو کہسہی دہسہ لاتی داوہتی لہ مالہ کانہی کہرتی تاییہت و خیرخوازی لہ کاتی سہرپیتیچی خاوہنہ کانیان لہ بریارہ کانہی ہاتوو لہم پہیرہوہ یان ٹہو رینمایانہی دہرچونہ دوا ی ٹہوہی دووچار ٹاگادارکرایتہوہ وہ خاوہن مال بؤی ہہیہ تانہ لہ بریاری لیسندنہوہ بکات لہ دادگای تاییہتمہند بہ پیتی یاسا .

دووہم: مؤلہت لیسہنراو مافی پیشکہش کردنی داواکاری مؤلہت و ہرگرتنہوہی نیہ تہنہا دوا ی تپہرپوونی دووسال بہ سہر ریکہوتی لیسندنہوہی مؤلہتہ کہی .

ماددهی (۱۷) :

یه کهم : گۆرانکاری لهناوی مالی به سالآچوان و گواستنهوی باله خانهی ماله که ده بیت ته نها به ره زامهندی وه زیر یان نهو که سهی ده سه لاتی داوه تی.

دووهم : ده سته بردان و گواستنهوی خاوه ندریه تی مالی به سالآچوان بو که سیکی تر ته نها به ریپیدانیکی نوی به پیی حوکه کانی نه م په پیره وه ده بیت.

ماددهی (۱۸) :

یه کهم : کار به په پیره وی خانه کانی به سالآچوانی ژماره (۴) سالی (۱۹۸۵) ناکریت.

دووهم : رینمایه کانی خانه کانی به سالآچوانی ژماره (۱) ی سالی (۲۰۱۰) هه لده وه شیتته وه.

ماددهی (۱۹) :

وه زیر له ماوهی ۶۰ رۆژ رینمایه تایبته بو ئاسانکاری جیبه جیکردنی حوکه کانی نه م په پیره وه ده رده کات.

ماددهی (۲۰) :

نه م په پیره وه له رۆژی ده رچوونیه وه جیبه جی ده کریت و له رۆژنامه ی فرمی (وقایعی کوردستان) بلاوده کریتته وه

نیچیرقان بارزانی

سه رۆکی نه نجومه نی وه زیران

خشته ی ژماره (۱)

شایسته بوونی رۆژانه له خوراک :

ژ	ناری خوراک	کیش به گرام	تیبینی
۱	نان یان سه مون	۵۰۰	
۲	پهنیر	۴۰	
۳	هیلکه	۲	۲ دوو دانه
۴	شیر یان ماست	۱۰۰	۱۰۰ شیر یان ۲۰۰ ماست
۵	شه کر	۵۰	
۶	چای	۷	

ده كرى همموو يان به شيكى قه ره بوو بكرتته وه به هه مان كيش له گهل گوشتى گۆلك يان مريشك يان ماسى	۲۰۰	گوشتى سوور	۷
ده كرى بگۆردریت به مەكه رهۆنه يان ساوه ر يان نيسك يان ماش يان هدرشته	۲۰۰	برنج	۸
	۴۰	رۆنى روه كى (زيت)	۹
	۲۵	دۆشاوى ته ماته	۱۰
	۳۵۰	سهوزه	۱۱
به پيى وه رزه كان له كاتى دهست نه كه وتنى نه م ميوانه شه ربه تى دروست كراو له گوشرای ميوه پيشكهش ده كريت به خستى ۵۰ سم ۳ له جياتى ميوه يان ۲۵ سم ۳ شايسته ي نيوه ي پره ميوه كه وه له كاتى پيشكهش كردنى خورما وهك ميوه ۱۰۰ گم له جياتى نيوه ي برى شايسته ي ميوه يان شوتى ۱۰۰۰ گم يان ۷۵۰ گم كالهك	۳۰۰	ميوه	۱۲
	۴۰	سابون	۱۳
	۵۰	سابونى جل شوړى	۱۴

تیبینی :

- به رپوه به رى مال بۆى ههيه خه رج كردنى بابته ي گرنگى خواردن باش كردن به پيى برى زانراو وهك : پياز ، بهارات ، خوئى ، خورماى هندى ، ليمون دزى ، قه يسى ، بادهم ، نيشاسته ، تارد ، راشى ، شه كرى ، زياده ، بۆ محله بى و كاستر ، سركه ي سروشتى و هى تر . ههروه ها ده كريت به رپوه به ر ۵۰ گم برنج خه رج بكات له كاتى چيشت لينانى هه نديك خواردن كه برنجى تيدا به كارديت وهك كويه ي حله بى و برنج و شير .
- دابين كردنى گازى شله يان نهفتى سپى له چيشتخانه يان بۆ گه رم كه ره وه به پيى پيويست وه نرخه كه ي ده دريت به پيى نرخى رۆژانه .
- برى شايسته بوون له م خشته يه به رزترين پره ده كريت له م برانه كه متر دابين بكرت به پيى راسپارده ي پزيشكى مال .

خشته ي ژماره (۲) :

شايسته بوونى سالانه ي جل و به رگى هه ر تاكيك له مالى به سال اچوووان

ژ	ناوى پۆشاك	ژماره	تیبینی
۱	ماكسى يان بيجامه ي هاوينى	۴	
۲	ماكسى يان بيجامه ي زستانى	۴	
۳	كراسى ژنان	۲ - ۴	يان جلى كوردى
۴	قاتى زستانه بۆ پياوان	۱	يان جلى كوردى
۵	قاتى هارينه	۲	يان جلى كوردى
۶	شه روالى هارينه	۱	

٧	کراس	٣
٨	بلوزی زستانه	٢
٩	فانیله	٦-٣
١٠	جلی ژیرهوه	٦-٣
١١	حه فازه	٤-٢
١٢	قایشی پیستی	٢
١٣	کلاو	٢
١٤	قاپوت	١
١٥	رۆبی زستانی	١
١٦	پهشته مان	٤
١٧	قاتی فانیلهی دریزی ژیرهوه	٢
١٨	گۆرهوهی	٦
١٩	فلچهی ددان	٤
٢٠	ههویری ددان	١
٢١	مه کینه و پیداو یستیه کانی ریش تاشین	—
٢٢	لیفکه	٤
٢٣	دهسته جلی وهرزی	١
٢٤	پیتاوی وهرزی	١
٢٥	سۆل (نعل)	٣
٢٦	پیتاوی پیست	٢
٢٧	فلچهی پیتاوی	٢
٢٨	رۆنی و بۆیاغی پیتاوی	٤
٢٩	دهسته سپ	٤
٣٠	دهستهی جلی کارکردن	١

تییینی :

- ١- ته گهر به پیوست زانرا ده کری که متر له بری شایستهی دیاری کراو له م لیستهی سه ره وه دابین بکریت .
- ٢- دابینکردنی دهستهی جل و بهرگی کار و بهروانکه بۆ کارمه ندانی ماله که ٢ دوو دانهی هاوینی له گه ل ٢ دوو دانهی زستانی له گه ل پۆتینی که به پیی دانانی به ریوه بهری ماله که .
- ٣- سوودمه ندی وهرگی راو به پاره ی بری شایستهی دیاری کراو له م خشته یه ی سه ره وه نایگریته وه ته نها به ره زامه ندی لیژنه ی دیاری کراو له ماده ی (٩) نۆی ته م سیته مه .

خشتہی ژماره (۳) :

کهل و پهلی دابینکراوی جیگیر بو سوودمه ند :

ژ	بابهت	ژماره	تیبینی
۱	قهره و پلهی ناسن	۱	یان دار
۲	دۆلابی جل و بهرگ	۱	
۳	دۆشهك ئیسفهنج	۱	یان لۆکه
۴	سهرین ئیسفهنج	۲	یان لۆکه
۵	بهرگی سهرین	۴	
۶	چهرهفی گهوره	۴	
۷	بهتانی	۳	ماوهی بهسهرچوون ۲ سال به پیتی پیویست
۸	کهل و پهلی خواردن و خواردنهوه	--	ناتوانریت ماوهی له کار کهوتنی دیاری بکریت به لکو ده بیت به پیتی پیویست دیاری بکریت
۹	کهل و پهلی و قاپ و قاچاغی ناو چیشتهخانه	--	

تیبینی :

- ۱- بهرپیه بهری مال بوی ههیه چهرهفهکان بگوریت له سهه راسپاردهی نووسینگهی تووژینهوهی کۆمه لایه تی .
- ۲- دابینکردنی پیداویستیه کانی مالی به سال لچوان له گهل و کهل و پهلی خواردن و خاوین کردنهوه و پاک کردنهوه به پیتی پیویست .